

MINISTERSTWO
SPRAW WOJSKOWYCH

WARSZAWA, DN. 26. lipca 1919 R.

Nr 71/6 Wd. 19.

Tajne

II. WICEMINISTER

du
1225 / 91.

Do

NACZELNEGO WODZA

B e l w e d e r

Naczelnemu Wodzowi przedkładam.-

Somkowski

Generał-Podporucznik i Wiceminister

3. załączniki.-

NACZELNE DOWODZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L. Dz. 1225/61 dnia 31 / VIII 1919 r.
załącz. Wydział.

MINISTERSTWO
SPRAW WOJSKOWYCH

Tajne

WICEMINISTER

Wojenny i Wojskowy
Tytułowa i Wojskowa
Wojenny

ok
1902/1919

Do

NACZELNIEGO
WODZA

B e l w e d e r

Naczelnemu Wodzowi przedkłada-

Antoni

Generał-Podpułkownik i Wiceminister

ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L. D. 1919

3. załączniki.

PLISBISKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PROTOKÓŁ

z posiedzenia odbytego w dniu 16 lipca 1919 r. Komisji Przygotowawczej dla Zjednoczenia Wojsk, sformowanych we Francji z Armią, sformowaną w Kraju.

Obecni: Przewodniczący - ppłk. Szt.Gen. RYBAK - Szef Dep. I Mob. Org.

Członkowie:	ppłk	Szt. Gen.	NIEŃIEWSKI	Szef Szt. a.g.H.
	mjr.	" "	HALINOWSKI	a.g. Hallera
	mjr.	" "	WIĘCKOWSKI	Kac. Dow.
	kpt.	" "	KWASNIŃSKI	" "
	mjr.		MARTIN-PREVAL	Misja Franc.
	mjr.		HALLER	" "
	mjr.		GORECKI	Dep. Gosp.
	kpt.	Szt. Gen.	CHILARSKI	Dep. I Mob. Org.
	rtm.		GRABOWSKI	" "
	por.		FURMAN	" "

T o k o b r a d.

Kpt. Chilarski odczytuje referat, przedstawiający kwestję uzupełnienia personalnego wszystkich dywizji a.g. Hallera aż do końca września b.r. i tej samej kwestji dla okresów późniejszych, z podaniem dat statystycznych z Galicji Wschodniej i Prus Zachodnich. Z dat tych wynika, że w Galicji można stworzyć 8 okręgów pułkowych, w Prusach 4 okręgi pułkowe.

Ppłk. Nieniewski zapytuje dlaczego w wyliczeniach tych nie wzięto pod uwagę Śląska i Prus Wschodnich.

Wyłania się dyskusja między ppłk. Rybakiem i kpt. Chilarskim z jednej strony, a ppłk. Nieniewskim i mjr. Więckowskim z drugiej. Ci ostatni twierdzą, iż zanim przystąpi się do opracowania planu uzupełnień, należałoby przedtem koniecznie ustalić daty statystyczne Śląska i Prus Wsch.

Kpt. Chilarski zawiadamia, iż daty te posiadamy i, biorąc je pod uwagę, możnaby stawiać konkretne wnioski, iż ze Śląska może powstać 1 okręg dywizyjny z Prus zaś Wschodnich również 1 okręg dywizyjny.

Płk. Rybak jest zdania, że rozstrzygnięcie kwestji Śląska i Prus Wsch. jest przedwczesne, niewiadomym jest bowiem, jaki będzie wynik plebiscytu, jak też nie możemy określić obecnie granic przyszłych D.O.Genów, gdyż planowanym jest ze strony rządu utworzenie województw, do których granice D.O.G. będą musiały być dostosowane, wskutek czego sprawa uzupełnień w tych częściach chwilo-

wo nie może być brana pod uwagę.

2 punktu widzenia wojskowego wskazaniem jest formacje a.g. Hallera utrzymać jak najdłużej; te dywizje, które się da trzeba przdzielić do Galicji Wschodniej, które mogłyby dać uzupełnienia dla 6 p.p., 1 p. dragonów, 1 p. ułanów, 4 p. artylerji /2 pol. i 2 ciężk./, 2 batal. saperów, 2 komp. telegr. i 2 szwadronów taberowych. Kolejnictwo, lotnictwo i wojska samochodowe mogłyby być z istniejącymi formacjami złączone. To jest maximum uzupełnień, jaki może dać Galicja Wsch. W przedstawieniu więc kwestji uzupełnienia należałoby te dane wziąć za wytyczne. Pierwsze oddziały marazowe będą gotowe na 1 października. Przez sierpień i przez wrzesień musi a.g. Hallera istnieć bez zapasu. Przez ten czas trzeba przeprowadzić demobilizację najstarszych roczników. Najlepszą formację trzeba dać na Prusy Zachodnie, gdzie w krótkim czasie wkroczymy i ta formacja musi przetrwać bez zapasu najdłużej, t.j. do 1 grudnia b.r.

Komisja przechodzi do dyskusji nad przeprowadzeniem zmian w organizacji a.g. Hallera.

Dyskusja daje wyniki następujące:

Dotychczasowe 3 dywizje a.g. Hallera zostaną przyłączone do Arm. Polskiej i zachowają nazwę dywizji, pozostałe dwie zamienione będą na 2 grupy taktyczne /operacyjne/.

W ten sposób teoretyczna reorganizacja i dyslokacja przedstawiać się będzie następująco:

2 i 6 dyw. a.g. Hallera przeznaczona dla Galicji Wsch.

1 " " " " Prus Zachodnich

3 " " " jako grupa taktyczna /operacyjna/ przeznaczona dla Prus Wsch.

7 " " " jako grupa taktyczna /operacyjna/ przeznaczona dla Śląska.

Dywizje te będą przeorganizowane w sposób następujący:

1 Dyw. a.g. H. - 13

2 " " - 11

6 " " - 12

Dywizja Instrukcyjna i 2 grupy będą zużyte dla dokompletowania 11, 12 i 13 dyw. puech.

Analogicznie zostaną przeorganizowane i inne formacje a.g. Hallera.

Ppłk. Rybak prosi przedstawiciela ~~ppłk. Rybaka~~ a.g. Hallera
ppłk. Niniewskiego o przedstawienie Komisji szczegółowo opracowanego projektu w myśl powyższej koncepcji.

Przedstawiciele Misji Francuskiej projekt ten przyjmują bez zastrzeżeń, przenumerowanie pojedynczych dywizji pozostawiają do oceny szefa sztabu a.g. Hallera.

Przedstawiciele Nacz.Dow. zgadzają się również na powyższą koncepcję.

Ppłk. Rybak podaje wniosek zaprowadzenia w a.g. Hallera węzyków na kołnierzach, dla nadania pewnej cechy jednolitości z formacjami w Kraju. Komisja wniosek przyjmuje i projekt unifikacji co do umundurowania całej armii polskiej przekazuje do opracowania i przedstawienia do dnia 31 b.m. Komisji Ubiorczej M.S.W.

W sprawie p. 2 porz.dzien., dotyczącego Zaciągu Ochotniczego mjr. Malinowski wyjaśnia, iż Dowództwo Uzupelnień a.g. Hallera w Modlinie ma objąć ppłk. Kozłowski i, że arkusze ewidencyjne należy kierowywać do tegoż dowództwa.

Mjr. Górecki stawia na porządek dzienny kwestję, na jakich warunkach nowozaciężni ochotnicy przyjmowani będą do a.g. Hallera

Po krótkiej dyskusji Komisja przekazuje referat w tej sprawie Departamentowi Gospodarczemu.

W punkcie 3 porz.dzien. mjr. Malinowski odczytuje referat dotyczący p. 10 "Programu prac K.P.Z." w sprawie ustalenia kwestji personalnej podoficerów i szeregowców obcokrajowców, którzy w charakterze kontraktowo najętych żołnierzy pozostaną w Armji Polskiej. Ustalenie, pod jakimi warunkami mogą pozostać oraz ich ilości pod względem procentowym.

Mjr. Górecki punktu dotyczącego żołnierzy francuskich nie kwestjonuje. Natomiast wywiązuje się dyskusja nad uposażeniem żołnierzy polskich a.g. Hallera w stosunku do całej Armji w kraju i wyłania się sprawa ujednostajnienia poborów żołnierzy i oficerów a.g. Hallera, trudności w tej sprawie następuje kontrakt z dnia 15 stycznia 1919 r. zawarty z każdym pojedynczym nowozaciężnym a Rządem Polskim. Należałoby rozwiązać w ten sposób, aby z punktu prawnego nie przedstawiała kwestji spornej. Trudność

leży także i w dotychczasowe manipulacji kasowej w a.g. Hallera i nierozwiązanej dotychczas kwestji waluty.

Komisja stawia wniosek, aby sprawę tę rozwiązać w ten sposób, aby wydać rozkaz ujednostajnienia poborów w Armji Polskiej.

nawiązując go do rozkazu o reorganizacji a.g. Hallera.

Termin wydania tego rozkazu, o ile się nie weźmie pod uwagę zmiany waluty, należy naznaczyć na dzień 1 sierpnia b.r.

Wniosek przyjęto jednomyślnie.

W uzupełnieniu tego wniosku mjr. Górecki prosi o wydanie rozkazu, aby, dla ujednostajnienia manipulacji kasowej, mając na uwadze, iż żołnierze w a.g. Hallera pobierają żołd z dołu, wypłacić do końca lipca żołd w ten sposób, aby na 1 sierpnia wypłata została uskuteczniiona za mies. sierpień z góry.

Na tem posiedzenie zamknięto o godz. 20-ej.

Następne posiedzenie naznaczone na dzień 16 b.m. o godz. 16-ej.

Przewodniczący:

Rybnicki

Członkowie:

Komisja Przygotowawcza
dla
Zjednoczenia W.P. sformow. we Francji
z Armią, sformowaną w Kraju.

Str. 80.

1225/91.

P R O T O K Ó Ł Nr. 3

posiedzenia odbytego dnia 22 lipca 1919 r. Komisji Przygotowawczej dla Zjednoczenia Wojsk Polskich, sformowanych we Francji z Armią sformowaną w Kraju.

O b e c n i:	Przewodniczący:	Ppłk. RYBAK	Szef Dep. I
-----	Członkowie:	Kpt. CHILARSKI	Dep. I
		Ppłk. NIENIEWSKI	Szef Sztabu Agg.
		Mjr. WIECKOWSKI	Nacz. Dew.
		Kpt. KWASHIŃSKI	" "
		Mjr. MARTIN-PRIVEL	Misja Franc.
		Mjr. HALLÉZ	" "
		Ppłk. CHEMAT	" "
		Mjr. MALINOWSKI	A.g.H.
		Mjr. GOROCKI	Dep. Gosp.
		Dr. LUBIŃSKI	Sek. Opieki
		Rtm. GRABOWSKI	Dep. I
		Por. PUNIMAN	" "

T o k o b r a d.

Ppłk. Rybak proponuje, aby odczytane projekty dekretu i instrukcji demobilizacyjnej, stworzone przez Misję Francuską oraz projekty, opracowane przez mjr. Malinowskiego, celem ustalenia zasadniczej różnicy.

Mjr. Malinowski pomienione projekty odczytuje.

Zasadnicza różnica polega na tym, iż w instrukcji, opracowanej przez Misję Francuską demobilizacja odbywa się w ten sposób, iż demobilizowani nie przechodzą przez P.K.U.

Ppłk. Rybak. Ponieważ Komisja nie jest w możności opracować i rozważyć na posiedzeniach wszystkie kwestje, jakie wyłoniły się po odczytaniu projektów, ppłk. Rybak proponuje opracowanie Dekretu pozostawić Komisji, instrukcję powierzyć M.S.W., które ją opracuje w myśl wytycznych, podanych przez Komisję. Wytyczne polegać będą na tym, aby przy opracowywaniu planu demobilizacji roczników A.g.H. oprzeć się nie na P.K.U., a na formacjach zapasowych. Ponieważ w A.g.H. formacje te dotąd nie istnieją - postawić jako rzecz najpilniejszą - zorganizowanie 8 batalionów zapasowych dla A.g.H. i wyznaczenie ich miejsca postoju.

Po uzasadnieniu tych wniosków ppłk. Rybak zapytuje Nacz. Dew. oraz Przedstawicieli Misji Francuskiej o zdanie.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

47
85

Mjr. Więckowski w imieniu Naczelnego Dowództwa na wniosek ppłk. Rybaka się zgadza. Proponuje, aby Komisja przygotowała wniosek na dekret demobilizacji roczników A.g.H. ponad 42 lata, odsuwając opracowanie dekretu o demobilizacji roczników młodszych na dalszy plan, t.j. do chwili, aż zostaną opracowane punkty 1, 2 i 3 "Programu Prac Komisji".

Przedstawiciele Misji Francuskiej na wniosek ppłk. Rybaka przystają.

Ppłk. Rybak proponuje, aby przy Departamencie I stworzyć Sekcję Zjednoczenia W.P., sform. we Francji z Wojskami w Kraju, której by Komisja mogła powierzyć wykonywanie prac.

Po zgłoszeniu kandydatów z Misji Francuskiej, którzy jako członkowie mają wejść do nowotworzącej się Sekcji, Komisja stawia wniosek zorganizowania przy Dep. I Sekcji dla Spraw Zjednoczenia armji gen. Hallera z Armią Krajową i dla spraw związanych z demobilizacją i reorganizacją A.g.H. W skład tej Sekcji wejdzie Wydział demobilizacyjny Sekcji Mob., Kancelarja Komisji Zjednoczenia. Od Misji ^{Fr.} będzie delegowany mjr. Martin Prevel i mjr. Brillet, z Dep. Gosp. 1 oficer polak. Wyznaczony szef Sekcji stawia propozycję porozumienia się Dowództwem A.g.Hallera co do delegowania 2 oficerów polaków i 1 francuza.

Do chwili utworzenia Sekcji prace przygotowawcze wykonywać będzie Sekcja Mobilizacyjna.

Komisja przechodzi do dyskusji nad Projektem Dekretu. Ustalony zostaje art. 1, 2 i 4. Artykuł 3, jako wymagający rozstrzygnięcia z punktu widzenia prawnego, pozostaje otwarty.

Komisja uchwala zaprosić na następne posiedzenie członka Departamentu Wojsk. Prawnego, celem ostatecznej redakcji dekretu.

Mjr. Górecki przedstawia, iż nie leży w interesie Rządu zbyt ni pośpiech z demobilizacją. Uzasadnia to względami natury finansowej, koniecznością uzyskania kredytu, porozumienia się z Ministerstwem Skarbu, Kasami oszczędności we Francji i t.d.

W porozumieniu się z ppłk. Czernat stawia wniosek, aby datę ujednostajnienia poborów przesunąć na dzień 1 września b.r., gdyż jest to termin najkrótszy, w jakim można będzie przeprowadzić wykonanie rozkazu.

Zapytuje, czy dekret ^{gospodarczy} ~~o demobilizacji~~ będzie wydany łącznie

PLISDUSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
NEW YORK

PLISDUSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
NEW YORK

48
36

z dekretem demobilizacyjnym, czy też w formie oddzielnego dekretu.

Po krótkiej dyskusji Komisja poleca mjr. Góreckiemu wypracowanie projektu oddzielnego dekretu gospodarczego i przedstawienie go na następnym posiedzeniu.

Mjr. Malinowski podaje wniosek w brzdieniu następującem:

"Komisja poleca oficerom francuzkim wystaranie się jaknajrychlej o zgodę Rządu Francuzkiego i Amerykańskiego na przewóz zdemobilizowanych zagranicę, aż do ich miejsc zamieszkania."

Komisja wniosek przyjmuje.

Następne posiedzenie wyznaczone na dzień 24 lipca 1919 r .

Przewodniczący:

1225/91.

R E F E R A T

majora Malinowskiego i majora Hallez w sprawie pnkt.10
Programu Prac Komisji Odbiorczej a.g. Hallera.

Będący przedmiotem omówienia 10 punkt Programu prac
Komisji Odbiorczej A.g.H. utworzonej przy Ministerstwie
Wojny rozkazem M.S.W. Dep.I Nr.5740/Mob. z dn.10/lipca 1919
opiewa:

Ustalenie kwestji personalnej podoficerów i szeregow-
ców obcokrajowców, którzy w charakterze kontraktowo naję-
tych żołnierzy pozostaną w Armji Polskiej. Ustalenie pod ja-
kimi warunkami mogą pozostać oraz ich ilości pod wzglę-
dem procentowym. Oznaczenie terminu, od którego obowiązywać
mają nowe warunki.

Stwierdzić należy, że kwestja personalna podoficerów
i szeregowców obcokrajowców, pozostających w Armji Polskiej
w charakterze kontraktowo najętych żołnierzy dzieli się
zasadniczo na:

- I. Kwestję żołnierzy francuzkich,
- II. Kwestję żołnierzy innych krajów.

Ad I: Co do żołnierzy francuzkich, to sytuacja ich jest
zupełnie jasną, określa ją ściśle kontrakt między Rządami
francuzkim a polskim z dnia 15 stycznia 1919 r., który
ustala warunki finansowe, warunki awansu, obowiązki i pra-
wa obustronne, a w szczególności prawo do wypowiedzenia
kontraktu jak następuje:

1/ ze strony Rządu Polskiego, o ile się rozwiązuje umo-
wę bez powodów dyscyplinarnych obowiązuje wypowiedzenie
trzymiesięczne i zapłata trzymiesięcznego żołdu, jako
odszkodowania.

2/. Ze strony żołnierza zgłoszenie rozwiązania kontrakt
tu na miesiąc naprzód bez prawa do odszkodowania.

Zależy teraz na stwierdzeniu, czy Rząd Polski chce
ustalić nowe odmienne warunki kontraktu dla żołnierzy fran-
cuzkich, a w takim wypadku należałoby dotrzymać obecnych
kontraktów na 6 miesięcy, a dopiero po upływie tego termi-

nu i po regularnym wywiadzeniu zakontraktować tych żołnierzy na nowych warunkach. Stwierdzić jednakże należy, że :

- 1/ Żołnierzy francuskich jest w Armji Gen. Hallera 4105, biorąc pod uwagę pułk czołgów w całej Armji Polskiej około 5000.
- 2/ Ze są to przeważnie specjaliści : artylerzyści ciężcy, mechanicy samochodowi, lotnicy, z pułku czołgów, radiotelegraficy, grenadierzy, woltyrzeży, sanitariusze, sekretarze rachunkowi podoficerowie i inni.
- 3/ Klasa 1907 t.j. urodzona w roku 1887 i starsze, zostały we Francji zdemobilizowane, obecnie się zbiera tych żołnierzy celem przesyłki do Francji.
- 4/ 30% żołnierzy francuskich wniosły już prośby o zwolnienie z kontraktu w myśl wyżej powołanych przepisów.
- 5/ Reszta, która zostaje zaciągała się w dobrą wiarę, mając na oku naturalnie korzyści materialne, ale licząc się tak - że z pewną stałością warunków na jakich ofiarowywali swą pracę.
- 6/ Znając umysłowość żołnierza francuskiego i pewną zawodową solidarność, z góry przewidzieć można, że w razie zmiany warunków, lub rozwiązania części kontraktu, i reszta żołnierzy specjalistów poprosi o zwolnienie z kontraktu.

Wobec tego Komisja proponuje wydać następującą instrukcję
INSTRUKCJA M.S.W. O SYTUACJI PODOFICERÓW I ŻOŁNIERZY
FRANCUSKICH, KTÓRZY W CHARAKTERZE KONTRAKTOWO NAJĘTYCH
SŁUŻ. W ARMJI POLSKIEJ.

W Armji Polskiej służy obecnie około 5000 żołnierzy i podoficerów francuskich, którzy zaciągnęli się dobrowolnie na warunkach zawartych w umowach rządów obu Rzeczypospolitych 15 stycznia i 15 lutego b.r.

Są to przeważnie specjaliści poszczególnych broni jak : artylerzyści ciężcy, mechanicy lotniczy, samochodowi z pułku czołgów, bombardjerzy, radiotelegraficy i inni, którzy służą obecnie prawie wszyscy przy oddziałach a.g.H.

Celem właściwego wykorzystania ich pracy jako instruktorów dla specjalnych broni M.S.W. zarządza :

1/ Kontrakty z dnia 15 stycznia i 15 lutego b.r. obowiązujące w a.g.H. są ważne dla wszystkich żołnierzy francuskich w całej Armji Polskiej.

2/ Dowództwo a.g.H. poda do 24 b.m. ilu posiada żołnierzy podoficerów francuskich i jakie tam pełnią funkcje.

3/ Jakie są ich kwalifikacje, jako specjalistów,

4/ Kiedy a.g.H. będzie w możności zastąpić ich własnymi, już wyszkolonymi żołnierzami, aby ich skierować do innych oddziałów Wojsk Polskich, jako instruktorów.

5/ Wyjątkowy prosi żołnierzy binjowi piechoty i kawalerji nie-specjaliści, nie zdolni do instruowania, mogliby być zwolnieni ex officio i odesłani na warunkach zastrzeżonych umowami. Należy podać w powyższym terminie ich ilość.

6/ Wszystkie oddziały W.P. prócz a.g.H. podadzą do 24 b.m. czy i na ilu reflektują instruktorów francuskich podoficerów i żołnierzy specjalnych broni, a więc : 1/ artylerzystów ciężkich 2/ mechaników lotniczych, 3/ czołgów, 4/ saperów minierów 5/ grenadierów 6/ radjotelegrafistów 7/ broń mistrzów 8/ sanitariuszy i innych.

W zestawieniu powyższych raportów M.S.W. uzyska potrzebny obraz ilości instruktorów i ich zapotrzebowania i rozdzieli następnie według potrzeb grupami.

ad II. Kwestja żołnierzy obcokrajowców nie-Francuzów nasuwa wątpliwości co do interpretacji tego pojęcia, czy M.S.W. rozumie przez to określenie żołnierzy obcokrajowców niepolaków, czy też Polaków zamieszkałych poza granicami obecnego Państwa Polskiego. Sama nazwa wskazywałaby na pierwsze tłumaczenie.

Sytuacja żołnierzy obcokrajowców niepolaków i niefrancuzów nie była regulowana żadnymi szczególnymi układami, jest zatem identyczna z sytuacją żołnierzy Polaków. Ilość tych żołnierzy jest znikoma.

W razie drugiej interpretacji, t.j. że przez żołnierzy obcokrajowców rozumieć należy Polaków z zagranicy, sytuacja ich obecna jest następująca : a/ zaciąganie się dobrowolnie na czas wojny i 6 miesięcy po zawarciu pokoju, b/ żadnych

innych zobowiązań po-zapł. płaceniem żołdu, premji, wyżywieniem i użyciem do walki z wrogami Polski, Państwo Polskie nie przyjmowało. Wobec tego stałyby otworem tylko dwie kwestje: premja w czasie służby i demobilizacja starszych roczników. Obie kwestje są przedmiotem innych punktów programu. Co do nich przedstawia się osobne raporty.

Przygotowawcza dla Zjednoczenia
W.P. sformowanych we Francji z
Armją sformowaną w kraju.

1225/9

R E F E R A T

Odnosnie do M.S.W. Dep. I. Nr. 5740 Mob. Rozdział III.
Plan Prac Punkt 2.

1/ Poszczególne pułki i formacje armji gen. Hallera nie posiadają dotychczas oddziałów zapasowych, jak to już posiadają wszystkie formacje utworzone w kraju. Przydzielanie a.g. Hallera uzupełnień z oddziałów zapasowych sformowanych w kraju jest niemożliwe ze względu na odmierne szkolenie rekruta, jakoteż na niemożliwość wydobycia z poszczególnych zorganizowanych okręgów pułkowych więcej rekruta aniżeli jest koniecznie potrzebnem, dla stałego uzupełnienia 1 p.p. oraz organizacyjnie przewidzianych pułków jazdy artylerji, wojsk technicznych i pomocniczych, wedle planu rozdzielczego dla rekrutów.

Aż do zorganizowania analogicznych oddziałów zapasowych dla a.g. Hallera w kraju, która to organizacja wymaga pewnego czasu oraz wyszkolenia w tych oddziałach nowopobranego rekruta muszą wszystkie dywizje a.g. H. czerpać potrzebne uzupełnienie z kontraktowo najętych żołnierzy z Depot w Modlinie, których szkoleniem i tworzeniem z nich formacji marszowych winno się zająć Dow. a.g. Hallera.

Uzupełnienie z Depot w Modlinie trwać by musiało do końca września.

Od 1 października zamierza się zapewnić pozostałym dyw. a.g. H. uzupełnienia terytorjalnego z kraju wedle planu wyłuszczonego w następnych ustępach, jednak pod warunkiem jeżeli oddziały zapasowe sformowane zostaną jeszcze w przeciągu miesiąca lipca r.b.

2/ By armji gen Hallera zapewnić od 1 października uzupełnienie wedle systemu terytorjalnego obowiązującego w kraju zamierza M.S.W. zorganizować dla powstających dywizji a.g.H. dywizyjne okręgi uzupełniające po 4 okręgi pułkowe odpowiadające organizacji wszystkich innych dywizji krajowych. Dla tego celu może jeszcze M.S.W. wyznaczyć Galicję wschodnią i Prusy zachodnie, oraz terytorja podlegające plebiscytowi t.j. Prusy wschodnie i Górny Śląsk

Dokładne daty statystyczne będą omawiane i podane do wiadomości tylko na konferencji, a to ze względu na zachowanie tajemnicy.

Wedle obliczeń statystycznych można w Galicji wschodniej zorganizować jeszcze 2 okręgi dywizyjne czyli 8 okręgów pułkowych; w Prusach zachodnich 1 okręg dywizyjny czyli 4 okręgi pułkowe. Ze względu na nieokreślony jeszcze termin plebiscytu i wątpliwość jego wyniku nie może jeszcze M.S.W. brać tych obszarów w rachubę. M.S.W. liczy jednak w każdym razie na 1 okręg dywizyjny, czyli 4 okręgi pułkowe.

3/ Biorąc pod uwagę ten stan faktyczny zarządziło już M.S.W. zorganizowanie 5 okręgów pułkowych i im odpowiadającym powiatowych komend uzupełnień P.K.U. w Galicji wschodniej a mianowicie w Złoczowie, Brzeżanach, Samborze, Stryju i Stanisławowie. Dalsze 3 P.K.U. a mianowicie Czortków, Tarnopol i Kołomyja zamierza M.S.W. utworzyć z chwilą przesunięcia frontu dalej na wschód.

Następnie poleciło już M.S.W. zarządzeniem Dep. I, Nr 5444 Mob. z dnia 7 lipca r.b. D.O.G. we Lwowie sformowanie na obszarze Galicji wschodniej przewidzianem dla a.g.H. sformowania 8 baonów zapasowych wedle wzoru i etatu obowiązującego w kraju ^{wzywając} zarazem D-two a.g.H. do dostarczenia potrzebnego do sformowania tych baonów zapasowych kadr instruktorskich.

W celu zabezpieczenia uzupełnień i innym organizacyjnie przewidzianym broniom i formacjom tych dwóch ^{zapasowe} dywizji zamierza M.S.W. sformować 4 baterje a mianowi -

cie: 2 we Lwowie i 2 w Stanisławowie z ewentualnym tymczasowym postojem w Stryju, 1 szw. zapasowy p. ułanów w Lwowie, - 1 szwadron zapasowy p. konnych strzelców w Brzeżanach, oraz 2 komp. zapasowe saperów a mianowicie 1 w Przemyślu druga w Żalewszczykach z tymczasowym postojem w Przemyślu, używając do sformowania tych oddziałów kadr instruktorskich z a.g. Hallera. Tabory obu dyw. uzupełnić będzie szwadron zapasowy 6 dyw. taborów we Lwowie formacje samochodowe i zapasowa kolumna samochodowa we Lwowie - formacje telegraficzne - komp. zapasowa telegraficzna we Lwowie.

W ten sposób byłoby zapewnione uzupełnienie terytorjalne z rekruta poboru przymusowego dla 2 dyw. a.g. H.

4/ Wedle zdania M.S.W. należałoby 3 dyw. a.g. H. przeznaczyć jako okręg uzupełniający Prusy zachodnie.-

Aż do czasu objęcia tego obszaru przez Rząd polski M.S.W. powodując się koniecznością jaknajrychlejszego uzupełnienia następnej dywizji a.g. H. młodym rekrutem zamierza zorganizować na terenie wołyńskim powstającym pod administracją polską tymczasowo 4 okręgi pułkowe, oraz im odpowiadające 4 P.K.U. a mianowicie w Włodzimierzku Wołyńskim, Kowlu, Łucku oraz Dubnie z tymczasowym postojem w Kowlu. Ze względu na to że obszar ten nie podlega Rządowi Polskiemu, lecz zostaje tylko pod Jego Administracją, może mieć pobór rekruta tylko charakter ochotniczy czyli zaciągowy, a nie jak w Galicji wschodniej przymusowy. Równocześnie zamierza M.S.W. polecić D.O. Gen w Lublinie sformowanie 4 baonów zapasowych w miejscach postoju P.K.U. oraz 2 baterji zapasowych i 1 komp. zapasowej saperów na terenie D.O. Gen Lublin. Personel instruktorski winno być dostarczyć D-two a.g. Hallera analogicznie jak dla oddziałów zapasowych w Galicji wschodniej.-

Konnych strzelców tej 3 dyw. uzupełnić będzie szwadron zapasowy p. konnych strzelców w Brzeżanach. Tabory szwadronu zapasowego dyw. taborów w Lublinie, formacje samochodowe - zapasowa kolumna samochodowa w Lublinie

formacje telegraficzne - komp zapasowa telegraficzna w Lublinie

Z chwilą wkroczenia wojsk naszych do Prus zachodnich i objęcia tego obszaru przez Rząd Polski zamierza M.S.W. zorganizować tamże 1 okręg dywizyjny przenosząc na ten teren sformowane już na Wołyniu 4 baony zapasowe i na terenie D.O.Gen Lublin 2 baterje zapasowe i komp. zapasowa saperów oraz wypróbowany aparat werbunkowy P.K.U. Wł. Wołyński, Kowel, Luck i Dubno. —

Dopiero na terenie Prus zachodnich zamierza M.S.W. doformować dla 3 Dyw. a.g.H. szwadron zapasowy dyw taborów komp. zap. telegraficzną oraz zapasową kolumnę samochodową. Aż do tego czasu uzupełniać będzie te formacje 3 dyw. a.g. H. D_0 Gen Lublin z uszczerbkiem dla swych dywizji. —

5/ Sformowanie 1 szkolnego oddziału zapasowego p. czołgów przewiduje się w okręgu Warszawskim. —

Formacje lotnicze i kolejowe a.g.Hallera zamierza M.S.W. złąć z wojskami lotniczymi i kolejowymi, sformowanymi w kraju i przy sposobności opracujacej się obecnie organizacji tych wojsk uwzględnić zabezpieczenie uzupełnienia dla zjednoczonych już wojsk Kolejowych i Lotniczych. —

6/ Aż do przyłączenia do Polski dalszych obszarów na mocy plebiscytu nie może M.S.W. oddać a.g. H. dalszych okręgów dywizyjnych. Wobec tego muszą dalsze dywizje a.g. H. czerpać swe uzupełnienie i nadal z resztek Depot w Modlinie względnie żyć z ochotników z kraju. —

REFERENT:

Silarowski

Kpt. p. d. szt. gen. Szef Sekcji Mob. M. S. W.

K. P. Z. № 17

1225/51

PROTOKÓŁ Str. 2

posiedzenia odbytego dnia 16 lipca 1919 r. Komisji Przygotowawczej dla Zjednoczenia W.P. sformowanych we Francji z Armją sformowaną w Ktaju.

O b e c n i: Przewodniczący: Ppłk. Rybak .- Szef Dep. I
Ppłk. Nieniewski Szef Szt. a. g. H.
Mjr. Więckowski Nacz. Dow.
Mjr. Malinowski A. g. H.
Mjr. Hallez Misja Pranauzka
Mjr. Martin-Prevel " "
Mjr. Górecki Dep. Gosp.
Kpt. Chilarski Dep. I Mob. Org.
Kpt. Kwaśniewski Nacz. Dow.
Kpt. Matkowski Dep. I Mob. Org.
Ppłk. Wyrostek " " "
Por. Fuhrman " " "

Z powodu chwilowej nieobecności ppłk. Rybaka, przewodnictwo obejmuje ppłk. Nieniewski.

Tok obrad.

Mjr. Malinowski referuje sprawę demobilizacji starszych roczników A. g. H. Należy wziąć pod uwagę francuzów i polaków odrębnie. Co do francuzów demobilizacja nie nastręcza żadnych trudności. Co do polaków sprawa przedstawia się następująco:

Należy wziąć pod uwagę 2 szeczy: 1/ kto będzie demobilizował, 2/ kogo się będzie demobilizować.

Zdaniem mjr. Malinowskiego pożądanem by było, ażeby demobilizację przeprowadzał oddział, a nie P.K.U. lub D.O.G., gdyż przedstawiałoby to więcej trudności.

Następnie mjr. Malinowski odczytuje swoje uwagi w sprawie demobilizacji starszych roczników A. g. Hallera, omawiając poszczególne punkty.

Najtrudniejszą jest kwestja tych, którzy nie posiadają w kraju zajęcia, a chcą pozostać. Najpraktyczniej byłoby zatrzymać ich w oddz. dopóki nie otrzymają zajęcia, aby nie

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

powiększali liczbę bezrobotnych. Następna ewentualność - gromadzenie ich przy Białym Krzyżu, aż do otrzymania pracy.

Ppłk. Wyrostek jest zdania, że powinno się zdemobilizować wszystkie roczniki, oprócz r. 1898 do 1901. Nie dotyczy to kapitałów z s.g. H., którzy pozostaną na warunkach analogicznych, jak po oficerowie zawodowi w Armji.

Demobilizację powinny przeprowadzić poszczególne oddziały przez P.K.U. Ewidencję demobilizowanych ułatwiają arkusze ewidencyjne, które są prowadzone w każdym oddziale dla każdego pojedynczego żołnierza. Arkusze te sporządzają się w 2-ch egzemplarzach, z których 1 pozostaje w oddziale, drugi idzie z żołnierzem do P.K.U.

Komisja poleca opracowanie projektu w sprawie demobilizacji roczników s.g.H. ppłk. Wyrostkowi w porozumieniu z mjr. Malinowskim i przedłożenie Komisji konkretnych wniosków na posiedzenie w dniu 24 b.m.

Mjr. Sieckowski zwraca uwagę, że w referacie mjr. Malinowskiego nie została uwzględniona kategoria zdemobilizowanych żołnierzy, którzy mieszkają w Państwach nieprzyłączonych lub w krajach, gdzie ma być plebiscyt.

Żołnierze ci po powrocie mogą być źle widziani i szykanowani.

Mjr. Malinowski nie widzi w tym żadnych trudności. Niema powodu do szykanowania tych ludzi, wobec tego, iż Państwo Polskie posiadające swoich konsulów, może za każdym obywatelem się ująć. Trudniejsza sprawa jest z krajami w których ma być plebiscyt.

Dyskusji tej Komisja zaniechała, jako wysagającej obrad poufnych.

Kpt. Kwaśniewski proponuje, aby zapobiedz powiększeniu mas bezrobotnych przez zdemobilizowanie żołnierza, utworzenie przy P.K.U. instytucji, któreby wyszukiwały i dawały prace bezrobotnym.

Po krótkiej dyskusji Komisji przychodzi do wniosku, że stworzenie takich instytucji przy P.K.U. będzie niemożliwym. Natomiast utworzenie ich należy polecić Sekcji Opieki M.S.W., która odnośny projekt opracuje i przedłoży Komisji do opinji.

Mjr. Malinowski. Ważną kwestją formalną przy demobilizacji jest kwestja przemundurowania. Z mundurów niebieskiego należy zrehabilitować koniecznie. Co do tego są 3 ewentualności: 1/ oddać im stare ubrania, 2/ kupić nowe, 3/ dać premje na kupno ubrań.

Mjr. Górecki. uważa, iż jedyną możliwością jest - przebrać żołnierzy w ubrania cywilne nowe, zrobione z jakiegoś niedrogiego materiału. Wypłacaniu premji na kupno ubrań jest przeciwny.

Mjr. Malinowski. Drugą ważną kwestją formalną jest wypłata zaległych premji. Żołnierze w a.g.H. pobierają 800 fr. rocznej premji. Premje te zostały w części wypłacone, reszta pozostaje we Francji. Sprawę tę należy rozstrzygnąć w ten sposób, aby jedna z instytucji bankowych w Polsce przejęła te sumy od Rządu Francuskiego i wypłaciła je tutaj żołnierzom.

Mjr. Górecki wyraża opinię, że przejęcie przez bank tych sum nie da się uskutecznić, gdyż niema nawiazanych stosunków handlowych z Francją i gdyby bank jakiś podjął się tego, to koszty byłyby bardzo wysokie.

Mjr. Górecki podaje projekt, aby wypłatę uskutecznił Rząd Polski, a następnie rozliczył się z Rządem Francuskim. Wypłaty dokonywaliby płatnicy dywizyjni a.g.H. t.zw. Payerzy.

Zapytani w tej kwestji o zdanie Przedstawiciele Misji Francuskiej sprawę tę obiecali rozpatrzyć.

Mjr. Górecki przystępuje do rozpatrzenia p. 12 i 13.

Punkt 12 dotyczy inwentaryzacji całego materiału przywiezionego z Francji przez a.g.H. Kwestja obrachunku tego materiału jest nadzwyczaj ważna i wymaga czasu dłuższego. Przyjęcie materiału odbywać się będzie w ten sposób, iż do każdego oddziału będą przydzieleni 2 oficerowie - polak i francuz, którzy będą sporządzać dokładne epitasy przywiezionych rzeczy, a chwila, gdy to będzie spisane, rozpocznie pracę Komisja Odbiorcza, do której należeć będzie ocena zużycia materiału. Komisja ta będzie objeżdżać wszystkie formacje g.H. i będzie podpisywać asygnaty w 3 egzemplarzach, które będą stanowić podstawę odeny materiału przywiezionego z Francji.

Co się tyczy punktu 13, sprawa jest trudna i skomplikowana. Kwestje zasadniczą stanowi sprawa pieniężna i manipulacji

kasowej a.g.H. Sprawę tę pozostawia Komisja mjr. Góreckiemu ,
który w porozumieniu się z płk. Cezmat opracuje konkretne wnioski
i przedłoży Komisji w okresie jak najkrótszym.

Płk. Rybak podaje wniosek, aby rozkaz demobilizacyjny
rocznika 42 wyszedł przed 1 sierpnia. Wydany on ma być tylko
pod względem formalnym, gdyż faktycznie demobilizacja została już
przeprowadzoną.

Wniosek Komisja przyjmuje.

Mjr. Malinowski, odczytuje projekt instrukcji M.S.W. o sytua-
cji podoficerów i żołnierzy francuskich, którzy w charakterze
kontraktowo najętych służą w armii Polskiej* i prosi o wydanie
jej w formie rozkazu M.S.W. do a.g. Hallera.

Komisja wniosek przyjmuje.

Na tym posiedzenie zamknięte. Następane posiedzenia naznaczo-
ne na dzień 22 i 24 b.m.

Przewodniczący K. P. Z.

*Podpułkownik
Sztabu Generalnego*

Członkowie.

61
47

REF E R A T .

odnośnie do M.S.W. Dep. I Nr. 5740 Mob. z 10 lipca
1919. Rozdział III. Plan prac. Punkt 13.

Odrębność gospodarza Armji gen. Hallera polega na:

- 1/. na różnych poborach i należnościach pieniężnych, wzorowa-
nych na normach francuzkich, przyczem należy rozróżnić:
 - a/ pobory oficerów i żołnierzy francuzkich, unormowane umową
Rządu Francuzkiego z Polskim Komitetem Narodowym z dnia
15 stycznia 1919.
 - b/ pobory oficerów i żołnierzy polaków /vide załączoną tabelę
- 2/. odrębnym, na wzorach francuzkich opartym systemie administra-
cyjnym /służba intendentów, rachunkowa, prowiantowa, kontro-
li rach.//.

a. Pobory pieniężne.

Odróżnić należy:

- 1/. Pobory oficerów i żołnierzy francuzkich - te pozostają nadal
bez zmiany - ustalone są nadal we frankach, wypłaca się je
w walucie miejscowej według kursu, ustalonego jak dotych-
czas co 10 dni w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.
- 2/. Pobory oficerów i żołnierzy Polaków.
Z dniem 1 sierpnia zostaje armja gen. Hallera zrównana pod
względem poborów z Armją sformowaną w kraju. Wszelkie przepisy,
dotyczące pieniężnych spraw osób wojskowych, obowiązując będą
Armję gen. Hallera od 1 sierpnia.
Od tego też dnia począwszy otrzymywać będą rodziny osób
wojskowych należących do Armji gen. Hallera zasiłki według tych
samych zasad i w tym samym wymiarze co rodziny żołnierzy Armji
krajowej.

b. System administracji.

Narazie pozostaje dotychczasowy. Celem umożliwienia zazna-
jomienia się z systemem polskim otrzymało Dowództwo Armji gen.
Hallera 100 egzemplarzy "Tymczasowej organizacji gospodarki
wojskowej" pozatem zostaną powołani oficerowie i podoficerowie
gospodarczy Armji gen. Hallera na kursy intendentury, oficerów
rachunkowych i prowiantowych.

Obecnie już wprowadza się następujące zmiany:

- 1/. Pobory oficerów na miesiąc lipiec zostaną wypłacone jak do-
tychczas t.j. 31 lipca. Pobory oficerów francuzkich będą na-
dal w ten sposób wypłacane. Natomiast 1 sierpnia wypłaci
się oficerom Polskom Armji gen. Hallera za sierpień według
norm, obowiązujących Armję utworzoną w kraju /Vide a 2/
i nadal wypłacać się będą pobory miesięczne z góry.
- 2/. Pobory podoficerów i żołnierzy za drugą połowę lipca wypłaci
się jak dotychczas t.j. 31 lipca. Pobory podoficerów i żoł-
nierzy francuzkich będą też nadal w ten sposób wypłacane.
Natomiast 1-go sierpnia wypłaci się podoficerom i żołnierzom
Polakom żołd za 1 dekadę sierpnia według norm, obowiązują-
cych Armję utworzoną w kraju i nadal żołd ten wypłacać się
będzie z góry dekadami.

Poszczególne instrukcje wykonane w myśl wyżej wymienio-
nych wytycznych zostaną wydane w porozumieniu się z Szefem In-
tendentury Armji gen. Hallera.-

/-/ Dr. Górecki Roman
mjr.-int. Pomocnik Szefa Dep. Gosp.

Przygotowawcza dla Zjednoczenia
W.P. sformowanych we Francji z
Armje, sformowaną w Kraju.
L.6/K.M.W.

1225/51

UWAGI W SPRAWIE DEMOBILIZACJI STARSZYCH ROCZNIKÓW

ARMJI GEN. HALLERA.

Rozróżnić należy w a.g. Hallera demobilizacje francuzów i polaków. Demobilizacja francuzów rozpoczęła się zdemobilizowaniem klasy 1907 t.j. urodzonych w 1887 i starszych, którzy już obecnie do Francji odjeżdżają. Młodsze klasy francuzów pełnią narazie służbę na podstawie układów specjalnych - o ich demobilizacji lub o zmianach układów będzie decydować Rząd Francuzki w porozumieniu z Rządem Polskim.

Demobilizacja polaków.

Stwierdzić należy, że dotychczas niema żadnej ustawy demobilizacyjnej w Polsce. Jedyną demobilizację, jaka prze prowadzona była demobilizacja Galicji roczników od 24 wzwyż przez D.O.G. Kraków /akta i sprawozdania D.O.Genu Krakowskiego mogą służyć za podstawę do dalszych prac/. Zasada, na której demobilizację można oprzeć, jest przepis, powołujący jedynie 6 roczników i przepis, że nie wolno zaciągnąć wolontariuszów starszych jak do 28 lat, a za tem, resztę należałoby zdemobilizować.

Kwestja się przedstawia następująco:

- a/ Kto demobilizuje
- b/ kogo demobilizuje i w jakie można odróżnić kategorie demobilizowanych,
- c/ Jakie są formalności demobilizacji.

Z uwagi na to, że 2 kwestja t.j. kategorie demobilizowanych decydowałyby w armji g.Hallera o sposobie przeprowadzenia demobilizacji, trzeba ją wziąć na pierwszy plan. Dadzą się odróżnić mianowicie 3 kategorie.:

- 1/ żołnierze polacy, zamieszkali w kraju.
- 2/ żołnierze polacy, zamieszkali zagranicą, chcący powrócić zagranicę,
- 3/ żołnierze polacy, zamieszkali dotychczas zagranicą i chcący pozostać w Polsce.

Wśród tych ostatnich wyróżnić należy jeszcze kategorie tych, którzy mają tu zajęcie i tych, którzy zostali by bezrobotnymi.

Ad a/.

Dla wszystkich 3 kategorii wskazaną byłaby demobilizacja przez odnośne D.O.Geny, a mianowicie: żołnierzy przeznaczonych do zdemobilizowania, ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ należałoby zbierać w C.i D. każdej dywizji i odsyłać partjami do odnośnego D.O.Genu. Tam wydzielano by żołnierzy którzy wyjeżdżają zagranicę, zbierając ich w specjalnie po temu wyznaczone oddziały przy wyznaczonych D.O.G., zaś resztę żołnierzy demobilizowanoby, odsyłając ich do domu, po przeprowadzeniu formalności.

Zachowując sukcesywność demobilizacji stopnio-klasami, aby nie zgromadzać wielkich mas i nie powodować trudności tak komunikacji, jak i koszarowania, można tę demobilizację w porządku przeprowadzić i jedyną trudnością dla żołnierzy demobilizowanych w kraju i tu pozostających byłaby ta część żołnierzy, która niema w kraju zajęcia i pomnożyłaby szerego bezrobotnych. Dla tych żołnierzy bezwzględnie konieczne byłyby 2 rozwiązania:

- 1/ albo nie demobilizować ich i zatrzymać w szeregu aż do chwili, kiedy wykażą się zaświadczeniem, że mają zajęcie w cywilu,
- 2/ albo, po zdemobilizowaniu ich, oddawać ich ad hoc

stworzonej organizacji społecznej /przy Białym Krzyżu lub innej instytucji/, która by z prawdziwą intensywnością pracy zapewniła umieszczenie ich na danych warunkach pracy.

Narazie pierwsze rozstrzygnięcie zdaje się być korzystniejsze ze względu na trudność stworzenia od razu dość energicznej organizacji, o jakiej mowa pod 2/.

Ad b/.

Do formalności przeprowadzenia demobilizacji będą należeć:
a/ spis demobilizowanych /karty ewidencyjne, karty demobilizacyjne, niebieskie bilety/, organizacja kancelarii ewidencyjnej;

b/ rozżebanie z munduru i ubranie w cywila. Zasadniczo winno być w regularnych warunkach zwracane ubranie cywilne, złożone przez rekruta w danej kadrowej, z chwilą wstąpienia do wojska. W danym wypadku trudno jest pomyśleć o przywiezieniu ubrań cywilnych lub w wielu wypadkach starych mundurów austriackich z Depot w Sille le Guillaume lub Domfront we Francji. Pozostawałoby zatem albo zakupienie odpowiedniej ilości ubrań cywilnych albo pozostawienie starego munduru obecnego albo wypłacenie premii, która we Francji wynosi 59 franków i w obecnych warunkach zupełnie nie jest wystarczająca.

c/. wypłata zaległych premii względnie ich części, pozostawionych we Francji w kasach oszczędnościowych i dotychczas nie uregulowanych.

Co do kwestji a/ zostanie przedstawiony specjalny projekt organizacji i przeprowadzenie formalnego demobilizacji.

Co do kwestji c/ proponuję: utworzenie przy jednej z Centralnych instytucji bankowych w kraju w przydziale przekazów specjalnego Wydziału wypłat premii żołnierzom A.g.H. na podstawie podania z Francji ogólnej sumy, do jakiej sięgają oszczędności żołnierskie, złożone w ~~krainach~~ kasach francuskich i przez wypłacenie tu w kraju przez powyższą instytucję przedstawianych przez żołnierzy książeczek. Bank policzyłby sobie za to jakiś procent, zwykły w obrocie handlowym.

-----XXXXXXXXXXXX-----

W sprawie klasy żołnierzy, odjeżdżających zagranicę jasnym jest, że trudność robią 2 kwestje: 1/ zebranie ich w kraju utrzymanie aż do chwili transportu, 2/ ugoda Rządu Francuskiego na zajęcie się ich dalszym odtransportowaniem do Ameryki, Anglii i innych krajów. Wymaga to również ustalenia Depot we Francji załatwienia trudności transportowych, eskort t.zw. Cadre de conduite i innych.

Dotychczas owiadczenia się Rządu Francuskiego niema. Proponuje natychmiastowe wysłanie depechy z zaurgowaniem tej sprawy.

-----XXXXXXXXXXXX-----

Warszawa, dnia 22 lipca 1919r.

R E F E R A T

24 mjr. Malinowskiego ad punkt 10 i 11 /wierszostatni
"Programu Prac Komisji Zjednoczenia A.g.H. z Armją
Krajową".

Przedkładał Komisji:

1/. Projekt dekretu Naczelnika Państwa w sprawie demobilizacji A.g.H., wypracowany przez mjr. Martin Prevel, do którego wnoszę następującą poprawkę:

"Z chwilą demobilizacji należy uważać wszystkie kontrakty zaciągowe za rozwiązane, a obowiązki i prawa z nich wynikające za umorzone".

2/. Projekt opartej na niej instrukcji M.S.W.

3/. Projekt pisma M.S.W. do D-wa A.g.H. o demobilizacji rocznika 42 letnich i starszych żołnierzy.

a/. jaknajrychlejsze odesłanie do domu żołnierzy a.g.H. nieobjętych rocznikami obecnie w kraju powołaniem,

b/. wciągnięcie wszystkich żołnierzy w A.g.H. w regularną ewidencję krajową i danie im nowego regularnego, już w myśl systemu terytorjalnego przydziału do właściwego oddziału rezerwy. Od chwili gdy oddziały A.g.H. staną się w myśl przeprowadzonej reorganizacji regularnymi oddziałami Armji Krajowej, rekrut regularnie pobrany i wcielony do tych oddziałów będzie już demobilizowany zwykłą drogą przez bataljon zapasowy, mający go w ewidencji;

c/. zachowanie w oddziale śladu, że dany żołnierz przezeń przechodził.

Lub: 3

Art. Nr 1.

PROJEKT DEKRETU.

Art. 1. Żołnierze polacy, służący w Armji Polskiej, sformowanej zagranicą, mają być zgodnie z przepisami ustawy o zaciągu z dnia Nr zdemobilizowani i odesłani do domu, o ile nie należą do roczników powołanych w kraju do służby wojskowej.

Art. 2. Demobilizacja powyższa będzie przeprowadzona kolejno rocznikami, zszczynając od najstarszych w ten sposób, aby się mogła ukończyć dnia 19 r. Spejclany rozkaz M.S.W. utali szczegóły demobilizacji poda dla każdej klasy datę hjej rozpoczęcia.

Art. 3. Żaden żołnierz polski nie będzie zatrzymany w szeregu po zdemobilizowaniu jego rocznika prócz wyjątków następujących:

1/. Na własną prośbę mogą pozostać w szeregach pragnący się na nowo zaciągnąć do Armji Krajowej jako podoficerowie zawodowi oraz żołnierze prości, pragnący pozostać w służbie na warunkach dla wszystkich innych wolontarjuszy, służących w Armji krajowej. Jako ochotnicy mogą pozostać jedynie z roczników 1891 - 1895.

2/. Oficerowie nie będą demobilizowani wraz z klasami wieku, jak tylko za zezwoleniem Naczelnika Państwa, o które prosić należy specjalnym podaniem, wniesionym przy raporcie.

3/. Żołnierze ukarani dyscyplinarnie aresztem w chwili demobilizacji lub w trakcie formalności demobilizacyjnych, mogą być zatrzymani w szeregach aż do chwili zatrzymania kary.

4/. Żołnierze odsiadujący karę orzeczoną przez Sąd Polowy będą demobilizowani wraz ze swym rocznikiem, lecz pozostają nadal w więzieniu na tych samych warunkach jak osoby cywilne skazane przez Sąd Polowy.

5/. Żołnierze pozostający w śledztwie w Sądzie Polowym, będą demobilizowani wraz ze swym rocznikiem, pozostają jednak do dyspozycji Sądu Polowego na takich samych warunkach, jak osoby cywilne pozostające w śledztwie w tym sądzie.

6/. Żołnierze chorzy w oddziałach, albo leczeni w formacjach sanitarnych frontu, etapu lub na tyłach są demobilizowani równocześnie ze swoimi rucznikami. Można ich jednak na prośbę zatrzymać w leczeniu bezpłatnym aż do chwili wyzdrowienia. Wszystkich nadających się do odesłania na tyły, należy odesłać do szpitali wewnątrz kraju.

7/. Żołnierze, nie posiadający pracy, ani utrzymania w kraju a chcący w nim pozostać, mogą być zatrzymani w szeregach nie dłużej jednak jak przez 3 miesiące. Specjalne starania mają zapewnić tym ludziom jaknajrychlej pracę.-

Art.4. Powierzam Ministrowi Spraw Wojskowych wykonanie tego dekretu.-

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

DSKI
UTE
VES
ork

67

Lut. 20. 2.

P R O J E K T

Instrukcji Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie demobilizacji starszych roczników Armji generała Hallera.

Na zasadzie Dekretu Naczelnika Państwa Nr. z dn.
Dz. Rozk. Wojsk Nr. z dn. wydaje się dla wszystkich oddziałów Wojsk Polskich, przybyłych z Zagranicy następujące przepisy demobilizacyjne:

1/. Z powodu nieukończonych jeszcze organizacji bataljonów zapasowych A.g.H. a nadto z uwagi na bezcelowość przepuszczenia przez bataljon zapasowy demobilizowanego żołnierza formacji zakrajowej, zamieszkałego niejednokrotnie w odległej dzielnicy Polski, który nigdy przez ewidencję bataljonu nie przechodził - oddziały przybyłe z poza kraju będą demobilizować same swych żołnierzy, nie będących regularnie pobranym rekrutem, odsyłając ich wprost do domu. W szczególności w miarę ogłoszonej każdorazowo przez A.g.H. demobilizacji poszczególnych starszych roczników oddziałów A.g.H. dowódcy dywizji przybyłych z poza kraju zarządzają w podległych im pułkach piechoty, artylerji, samodzielnych bataljonach i dywizjonach /grupach/ przeprowadzenie demobilizacji ludzi należących do wymienionych roczników przez specjalnie wyznaczonych w tym celu oficerów-polaków:

2/. Postępowanie demobilizacyjne odbywa się:

- I. W oddziale.
- II. W Centrum demobilizacyjnym.
- III. W P.K.U. odpowiadającej miejscu zamieszkania zdemobilizowanego.

i polega:

a) I. W oddziale na:

- a/ stwierdzeniu wieku żołnierza,
- b/ wystawieniu każdemu żołnierzowi wojskowego arkusza ewidencyjnego w 2 egzemplarzach wg. załączonego wzoru "A",
- c/ wypłaceniu każdemu żołnierzowi należnych i ewent. zaległych poborów i odszkodowań w całości i w porządku.
- d/ wystawieniu tymczasowego poświadczenia demobili-

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

zacyjnego wg. załączonego wzoru "B".

e/. wystawieniu dokumentów podróży, biletów jazdy do miejsca zamieszkania.

f/. zebranie żołnierzy demobilizowanych w oddział i odesłanie pod dowód oficera lub starszego podoficera któremu należy doręczyć dokumenty ad d/ i e/ dla wszystkich żołnierzy demob. do Centrum demob. dywizji.

Szczegóły wykonawcze:

D-cy oddziałów zarządza w oddziałach spis ludzi rocznikami z chwilą ogłoszenia przez M.S.W. demobilizacji danego rocznika, D-cy oddziałów uwiadomią o tem demobilizowanych i zestawią ich listę i przystąpią do wygotowania papierów, wymienionych pod a/, d/ i e/ tudzież do wypłat.

Jeden egzemplarz wystawionych wojskowych arkuszy ewidencyjnych zachowuje oddział w swoich archiwach, celem przekazania następnie archiwum swojej formacji zapasowej, drugi egzemplarz arkusza ewidencyjnego odsyła rekomendowanym listem do P.K.U., odpowiadającej miejscu zamieszkania demobilizowanego.

Tymczasowe poświadczenie demobilizacji i dokumenty podróży wręcza się komendantowi eskorty, odprowadzającemu demobilizowanego do centrum demob. dywizyjnego.

Każdy żołnierz zdemob. ma otrzymać pełny żołd, wszelkie zaległe pobory i premje przed opuszczeniem oddziału. Żołd i wyżywienie należy mu się aż do chwili otrzymania papierów podróży i tymczasowego poświadczenia demob. z rąk komendanta eskorty a ponadto przez 2 dni drogą do domu.

Premje złożone swego czasu we Francji na książeczki kas oszczędności zezwala M.S.W. wypłacać za złożeniem tychże książeczek wprost w oddziale przez oficerów rachunkowych, /officer de detail/. Potrzebne na to zażądane sumy wyasygnują płatnicy dywizyjni oficerom rachunkowym oddziałów. Spłacone książeczki oszczędnościowe winny być zebrane i odesłane do Sekcji Likwidacyjnej przy Intendenturze A.g.h. Intendent A.g.h. wyznaczy do tej sekcji specjalnego oficera dla załatwienia tych spraw i zda sprawę drogą służbową o wykonaniu tego rozkazu.

W celu dostatecznego zorganizowania d-ców oddziałów i umożliwienia im właściwej wysyłki demobilizowanych do domu, tudzież ich papierów ewidencyjnych do właściwych P.K.U. oddziały otrzymają z Sekcji Pob. i Uzup. Dep. I poglądowe mapy Polski z wkreśloną siecią P.K.U. oraz alfabetyczny spis ważniejszych miejscowości, należących do danych P.K.U. Po załatwieniu wszelkich formalności w oddziale, D-wo oddziału zestawia ze zdemobilizowanych oddział i odsyła go pod dowództwem oficera lub st. podoficera do Centrum demobilizacyjnego.

Ad III. W Centrum demobilizacyjnym tworzy się dla każdej dywizji A.g.H. /dla oddziałów korpusnych przeznaczy Centrum dywizyjne D-wo A.g.H. / Centrum demobilizacyjne, gdzie odbywa się:

- a/ rozebranie żołnierza z munduru i ubranie w cywila lub w stare używane ubranie wojskowe.
- b/ wręczenie przez d-cę oddziału demobilizowanych /komentant eskorty / papierów ad I d/ i e/.
- c/ pouczenie żołnierzy kiedy i jak najprostszą drogą mają jechać, tudzież, że się mają do trzech tygodni zgłosić w odnośnej P.K.U., wreszcie odesłanie demobilizowanych do domu z najbliższego dworca kolei.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Dywizyjne Centrum demobilizacyjne składa się: ze stacji zbernej i magazynu. Pobyt demobilizowanych w Centrum nie może trwać dłużej niż 2 dni. Intendanci dywizyjni A.g.H. zajmą się bezwzględnie zorganizowaniem Centrum demobilizacyjnego przy każdej dywizji i wejdą w tym celu jaknajrychlej w kontakt z III Sekcją X Dep. M.S.W. Wykonanie tego rozkazu zameldować należy drogą służbową do M.S.W. Egzaminacja się, że Centra dywizyjne żadnej innej ewidencji prócz ewidencji magazynu rozbiorczego nie prowadzą.

Ad III w odnośnej P.K.U.

P.K.U., otrzymawszy arkusz ewidencyjny wojskowy zdemob. żołnierza wyda mu za zgłoszenie książkę wojskową, wystawioną na podstawie arkusza ewidenc. z odnośną adnotacją o demobilizacji /wzór C/. W tym celu każdy demobilizowany winien zgłosić się

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

do 3 tygodni po powrocie do domu w odnośnej P.K.U. i przedstawić tymczasowe poświadczenie demobilizacji wzamian którego otrzyma wyżej wymienioną książkę. Szczegółową instrukcję dla władz poboru wo ewidencyjnych wyda w tym względzie Dep. I M.S.W. Sekcja Pob. i Uzup. po otrzymaniu tego rozkazu.

3/W Powyższy sposób ma być z reguły przeprowadzana demobilizacja wszystkich żołnierzy A.g.H. Zachodzą jednak 3 wypadki, wymagające odmiennego traktowania, a mianowicie:

- a/. żołnierze zaciągnięci i zamieszkali zagranicą, którzy chcą tam powrócić,
- b/. żołnierze pochodzący z dzielnic POLSKI już przyznanych, jednak jeszcze nie zajętych lub podlegających plebisycytowi i chcących tam powrócić,
- c/. żołnierzy, którzy pozostają w kraju i nie mają na wypadek demobilizacji żadnej pracy ani środków do życia.

Co do pierwszych ad a/. Oddziały, wystawiwszy wszelkie potrzebne papiery i załatwiwszy wszystkie wypłaty jak pod I, odeślą ich do stacji zbornej, którą utworzy ad hoc i zorganizuje w Skierniewicach D.O.G. łódzkiej, licząc się z pojemnością stacji na przetrzymanie 1000 ludzi i przeprowadzenie do 300 przemundurowań dziennie.

Żołnierze wysłani do tejże stacji zbornej oczekują tam na papiery transportowe i odesłanie zagranicę w miarę potrzeby do Francji, skąd zostaną rozesłani do miejsc zamieszkania. Stacja zborna w Skierniewicach spełniać będzie funkcje przeznaczone P.K.U. tą instrukcją dla wszystkich odsyłanych poza granicę zdemobilizowanych t.zn., że spada na nią obowiązek zaprowadzenia ewidencji wysyłanych i wydanie im książek wojskowych z klauzulą demob..

Aż do chwili utworzenia tejże stacji, wszyscy żołnierze przeznaczeni już na wyjazd zagranicę przez D-wo A.g.H. mają być zebrani w stacji zbornej w Modlinie; tam żywieni i używani w miarę możliwości, jako kadra ćwiczebna dla nowozaciężnych rekrutów, zresztą zaś jako kompanje wartownicze.

Wykonanie rozkazu o utworzeniu stacji zbornej w Skierniewicach zamelduje tu D.O.G. łódź raportem, zawierającym jej or-

ganizację, etat i obsadę.

Co do drugich ad b/: ta kategoria ta może być odsyłana jedynie w porozumieniu z ~~xxxx~~ odnośnymi władzami państwowymi, które regulują przejazd na wątpliwe jeszcze terytorja. Żołnierze ci będą zbierani również w stacji zbornej dla wyjeżdżających zagranocę, traktowani jako specjalna kategoria, wymagająca opieki państwa /konsulaty/. Zasadniczo jednakże nic nie stoi na przeszkodzie ich demobilizacji.

Co do trzecich ad c/: Żołnierze ci pozostaną w szeregu aż do chwili, gdy wykażą się, że mają zapewnioną pracę lub utrzymanie w każdym razie nie dłużej jak 3 miesiące od chwili, kiedy mogą być zdemobilizowani. Nazwiska i specjalności, zawód cywilny i ewent. miejsce zamieszkania takich żołnierzy należy bezwzględnie donieść listami imiennymi wprost do Sekcji Opieki M.S.W., która w tym celu utworzy specjalny dział "Pośrednictwa Pracy dla zdemobilizowanych wojskowych"

P.P.D.W.

Organizację P.P.D.W., adres oraz odpowiednie wnioski dla najbardziej sprzyjającego funkcjonowania przedłoży ~~xxx~~ w pisemnym raporcie Sekcja Opieki M.S.W.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

-----XXXXXXXXXX-----

Długa odmiana p.2 ad II.

Ad II. Tworzy się specjalnie dla Armii przybyłej z Francji 2 Centra demob., a mianowicie: w Siedlach dla oddziałów operujących na froncie wschodnim, w Kutnie dla oddziałów frontu zachodniego. Centra demob. składają się ze stacji zbornej, pozostającej pod komendą st. oficera i z magazynu ubrań. Centra demob. nie pełnią żadnych zadań ewidenc. prócz ewidencji ubrań. W Centrach odbywa się jedynie rozebranie żołnierza z munduru i ubranie w cywilne lub w stare używane ubranie wojskowe. W tym celu wszystkie oddziały demobilizujące skierowują oddziały żołnierzy zdemobilizowanych pod dowództwem oficera lub st. podoficera do odnośnego Centrum, gdzie po najszybszym przeprowadzeniu przemundurowania dowódcy oręczają im papiery wymienione pod I d/ i e/ i po pouczeniu ich, kiedy i jak najkrótszą drogą jechać, tudzież, że mają do 3 tygodni po przybyciu na miejsce zgłosić się do odnośnych P.K.U. wysyłają ich do domu.

Pobyt demobilizowanych w Centrum demob. nie może w żadnym razie przekraczać 3 dni.-

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

58
72

C

**Powiatowa
Komenda Uzupełnień**

w.....

Lista imienna popisowych

rok..... Nr. porząd.....

.....
Nazwisko i imię popisowego.

74
60

Szarża i kwalifikacje.

Szeregowiec	Starszy żołnierz	Sekcyjny	Plutonowy
Sierżant	Sierżant sztabowy	Kowal	Szewc
Krawiec	Piekarz	Elektro- monter	Telefonista
Karabiny maszynowe	Tabor	Saper	Sanitarjusz
Wywiadowca	Felczer	Muzyk	Pisarz

**Powiatowa
Komenda Uzuppełnień**

w

Lista imienna popisowych

rok Nr. porząd.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

.....
Nazwisko i imię popisowego.

76
64

Wyciąg z listy imiennej popisowych.

Nazwisko i imię

Data i miejsce urodzenia

Imiona rodziców

Żyją, czy nie

Miejsce zamieszkania rodziców, względnie prawnych zastępców

Miejsce zamieszkania popisowego

Wyznanie

Zawód

Czy żonaty i wiele ma dzieci

Stopień wykształcenia

Rezultat oględzin lekarskich.

Wzrost w cm.

Objętość piersi w cm.

Ciężar ciała w kg.

Bystrość wzroku, stan refrakcji oczu

Bystrość słuchu, stan błony bębenkowej

Niedomagania cielesne wedle orzeczenia lekarza

Orzeczenia Komisji Przejądowej.

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

78

~~62~~

D A T Y	P R Z E B I E G S Ł U Ż B Y

UWAGA. Dane w powyższych rubrykach winny być poświadczone przez dowódcę oddziału własnoręcznym podpisem i przyłożeniem pieczęci.

DATY	PRZEBIEG SŁUŻBY

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

UWAGA. Dane w powyższych rubrykach winny być poświadczone przez dowódcę oddziału własnoręcznym podpisem i przyłożeniem pieczęci.

80

63

D A T Y	P R Z E B I E G S Ł U Ż B Y

UWAGA. Dane w powyższych rubrykach winny być poświadczone przez dowódcę oddziału własnoręcznym podpisem i przyłożeniem pieczęci.

D A T Y	ODZNACZENIA I KARY

UWAGA. Dane w powyższych rubrykach winny być poświadczane przez dowódcę oddziału własnoręcznym podpisem i przyłożeniem pieczęci.

82
65

Szarża i kwalifikacje.

Szeregowiec	Starszy żołnierz	Sekcyjny	Plutonowy
Sierżant	Sierżant sztabowy	Kowal	Szewc
Krawiec	Piekarz	Elektro- monter	Telefonista
Karabiny maszynowe	Tabor	Saper	Sanitarjusz
Wywiadowca	Felczer	Muzyk	Pisarz

A

WOJSKOWY ARKUSZ EWIDENCYJNY.

Żołnierza (imię i nazwisko)

założony (data)

w P. K. U. w

№ (rok)

(wedle imiennej listy popisowych).

- 1) Liczba porządkowa podług imiennej listy popisowych.....
- 2) Imię i nazwisko.....
- 3) Data urodzenia (rok, miesiąc, dzień).....
- 4) Miejsce (kraj, ziemia, powiat) urodzenia.....
- 5) Wyznanie.....
- 6) Stanowisko społeczne (zawód, rzemiosło).....
- 7) Miejsce zamieszkania przed wcieleniem do wojska.....
- 8) Imię i nazwisko lub zawód, miejsce zamieszkania rodziców.....
- 9) Stan (kawaler, żonaty, wdowiec, rozwiedziony, separowany).....
- 10) Imię i nazwisko (z domu) żony, imiona i data urodzenia dzieci.....
- 11) Miejsce zamieszkania żony, dzieci.....
- 12) Dzieci nieślubne (nazwiska, miejsce zamieszkania) i zobowiązania z tem związane.....
- 13) Ukończone szkoły i zakłady, gdzie, kiedy i z jakim wynikiem.....
- 14) Władza językami (biegle, pisze, czyta).....
- 15) Rysopis: wzrost....., włosy....., oczy.....
nos....., usta....., kształt twarzy.....
znaki szczególne.....
- 16) Powołany do służby (data)....., wcielony do wojska (data).....
- 17) Rezultat oględzin lekarskich: objętość piersi w cm....., ciężar ciała w kg.....
bystrość wzroku, stan refrakcji oczu....., bystrość słuchu, stan
błony bębenkowej.....
- 18) Stosunek do innych wojsk (legjonów, rosyjskich, austrijackich, niemieckich i t. d.).....
- 19) Przydział taktyczny (kompanja, szwadron, baterja i t. d.).....

20) Awanse

21) Przeniesienia

22) Odznaczenia (pochwały)

23) Medale i ordery (polskie, rosyjskie, austrijackie, niemieckie i t. d.)

24) Kary dyscyplinarne sądowe, rehabilitacja

25) Urlopy

26) Choroby, uszkodzenia, zranienia podczas służby

27) Przebyte bitwy i inne wybitne czyny

- 28) Data zwolnienia z wojska stałego (po odbyciu służby, wskutek niezdolności, wypadku)
- 29) Data przeniesienia do zapasu
- 30) Data powołania z zapasu do wojska stałego
- 31) Data przeniesienia do rezerwy
- 32) Odbyte ćwiczenia (kiedy i jak długo)
- 33) Data przeniesienia do obrony krajowej
- 34) Odbyte w obronie krajowej ćwiczenia (kiedy i jak długo)
- 35) Data przeniesienia do pospolitego ruszenia
- 36) Uzupełnienie danych osobistych
-
-
-

37) Uwagi specjalne

.....

.....

.....

Zgodność danych, zawartych w niniejszym arkuszu ewidencyjnym stwierdzam własnoręcznym podpisem (własnoręczny podpis zwolnionego z wojska stałego)

Data i miejsce podpisu

Podpisano w mojej obecności:

(Własnoręczny podpis dowódcy lub adiutanta)

Data i miejsce podpisu

1225/51.

P R O T O K O Ł

Nr. 4

posiedzenia odbytego dnia 24 lipca 1919 r. Komisji Przygotowaw-
czej dla Zjednoczenia W.P., sformowanych we Francji z Armją,
sformowaną w Kraju.

O b e c n i: Przewodniczący: Ppłk. RYBAK * Szef Dep. I Mob. Org.
Członkowie: Kpt. CHILARSKI Szef Sek. Mob. Dep. I
Ppłk. NIENIEWSKI Szef Sztabu A.g.H.
Mjr. WIECKOWSKI Nacz. Dow.
Kpt. KWASNIEWSKI " " Gł. Kwat.
Mjr. MARTIN-PREVEL Misja Francuzka
Mjr. HALLEZ " "
Ppłk. CEZMAT " "
Ppłk. BRILLET " "
Mjr. MALINOWSKI A.g.H.
Mjr. GORECKI Dep. Gosp.
Mjr. KRZEMINSKI Dep. Wojsk. Prawny
Mjr. KUROWSKI Nacz. Dow.
Dr. ŻUBIENSKI Sekcja Opieki
Rtm. GRABOWSKI Dep. I
Por. FUHRMAN " "

T o k o b r a d.

Mjr. Malinowski odczytuje projekt dekretu o demobilizacji w no-
wym opracowaniu.

Po ożywionej dyskusji, w której kwestje prawne rozstrzygają
zaproszeni przedstawiciele Departamentu Wojsk. Prawnego, Komisja
uchwala ostateczny tekst dekretu /zał. Nr. 1/.

Ppłk. Rybak. - Gen. Henrys zwrócił się do M.S.W. z zapytaniem
czy M.S.W. nie ma przeciwko zdemobilizowaniu 2 roczników fran-
cuzkich z A.g.H. M.S.W. na demobilizację się zgodziło; z zastrzeże-
niem, że nie będą zwolnieni podoficerowieⁱ specjaliści.

Ppłk. Rybak podaje w sprawie tej 2 projekty:

- 1/. M.S.W. wyda nowy dekret organizacyjny, dotyczący A.g.H. lub też
- 2/. Wniosek demobilizacji roczników francuzkich poda i demobilizację
przeprowadzi gen. Henrys.

Ppłk. Rybak zapytuje o decyzję Przedstawicieli Misji Francuzkiej.

Mjr. Martin Prevel odpowiada, iż w sprawie tej poszło już zapy-
tanie do Rządu Francuzkiego i w tych dniach spodziewana jest odpo-
wiedź, która będzie dotyczyć nie tylko tych 2-ch roczników, ale de-
mobilizacji wszystkich francuzkich żołnierzy, służących w A.g.H.

Komisja stawia wniosek następujący:

"Wniosek demobilizacji roczników francuzkich służyących w A.g.H. postawi gen. Henrys M.S.W. do rozpatrzenia"

Przedstawiciele Misji Francuzkiej na wniosek ten przystają.

Ppłk. Rybak poleca Sekcji Mobilizacyjnej:

- 1/ Przedstawienie uchwalonego dekretu o demobilizacji do zatwierdzenia Naczelnikowi Państwa;
oraz nowoutworzonej Sekcji Zjednoczenia A.g.H. z Armją Krajową
- 2/ Opracowanie Instrukcji demobilizacyjnej w myśl powyższego dekretu.

Mjr. Górecki odczytuje projekt dekretu gospodarczego.

Wywiązuje się dyskusja, w której rozważano kwestję stosunku dekretu do kontraktu Rządu Polskiego z Armją gen. Hallera.

Mjr. Krzemiński z punktu widzenia prawnego nie znajduje przeszkód w wydaniu omawianego dekretu.

Poddany pod głosowanie projekt dekretu Mjr. Góreckiego /zał.Nr.22/ Komisja przyjęła jednomyślnie bez poprawek.

Przedstawienie dekretu do zatwierdzenia i formalności, związane z ogłoszeniem go w Dzienniku Rozk. Wojsk. polecono Sekcji Mobilizacyjnej.

W nawiązaniu do powyższej uchwały Komisja poleca Mjr. Góreckiemu wypracowanie Instrukcji Gospodarczej.

Dr. Łubieński, powołując się na 1 protokół posiedzenia Komisji, zawiadamia, iż Sekcja Opieki nie może się podjąć zorganizowania pracy dla demobilizowanych żołnierzy A.g.H., gdyż w założeniu jej leży jedynie opieka nad inwalidami.

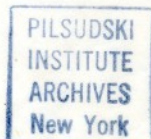
Ppłk. Rybak zawiadamia, iż sprawa ta poruszana będzie przy opracowywaniu Instrukcji demobilizacyjnej.

Jako temat obrad na posiedzenie następne postawiono p. 11 i 14 "Programu Prac" oraz kwestję wydzielenia z A.g.H. 2 komp. kolejowych oraz oddz. lotn., samoch. i czołgów i wcielenia ich do Armji Krajowej.

W nawiązaniu do tego ppłk. Nieniewski stawia wniosek: "aby w Warszawie dla rozplątania spraw A.g.H. część Sztabu A.g.H. przeszła jako "Sztab Likwidacyjny", który będzie dependował z Sekcją dla Spraw Zjednoczenia A.g.H. z Armją Krajową."

Następne posiedzenia naznaczono na dzień 25 b.m.

Przewodniczący:

P R O J E K T D E K R E T U.

- Art. 1. Żołnierze Armji gen. Hallera mają być zgodnie z przepisami ustawy wojskowej Nr. z dn. demobilizowani, o ile nie należą do roczników powołanych w kraju do służby wojskowej.
- Art. 2. Demobilizacja powyższa będzie przeprowadzona kolejno rocznika, poczynając od najstarszych. Rozkaz M.S.W. ustali szczegóły demobilizacji i poda dla każdego rocznika datę jej rozpoczęcia.
- Art. 3. Żaden żołnierz z Armji gen. Hallera nie będzie zatrzymany w szeregach po zdemobilizowaniu jego rocznika, prócz wyjątków następujących:
- 1/. Na własną prośbę mogą pozostać w szeregach:
 - a/. podoficerowie, pragnący się zaciągnąć, jako podoficerowie zawodowi na warunkach dla podoficerów zawodowych Armji Kraj
 - b/. podoficerowie i żołnierze za wyraźnym oświadczeniem pozostania nadal w Armji jako ochotnicy.
 - 2/. Specjaliści niezbędni dla zapewnienia normalnego biegu służby poszczególnych broni i służb mogą być zatrzymani aż do zastąpienia ich wykwalifikowanym zastępcą.
 - 3/. Żołnierze ukarani dyscyplinarnie aresztem w chwili demobilizacji lub w trakcie formalności demobilizacyjnych, mogą być zatrzymani w szeregach aż do chwili odbycia kary.
 - 4/. Żołnierze odbywający karę obzeczoną wyrokiem będą demobilizowani wraz ze swym rocznikiem, lecz odbywają nadal karę na takich samych warunkach, jak osoby cywilne skazane przez Sąd Wojskowy.
 - 5/. Żołnierze pozostający w śledztwie będą demobilizowani wraz ze swym rocznikiem, pozostają jednak do dyspozycji Sądu Wojskowej na takich samych warunkach jak osoby cywilne, pozostające w śledztwie w tym Sądzie..
 - 6/. Żołnierze chorzy w oddziałach lub leczeni w formacjach sanitarnych frontu, etapu lub na tyłach są demobilizowani równocześnie ze swymi rocznikami i pozostają w leczeniu aż do wyzdrowienia, względnie orzeczenia Komisji superarbitracyjnej.
 - 7/. Żołnierze nie posiadający pracy ani utrzymania w kraju, a chcący w kraju pozostać, mogą być zatrzymani w szeregach, nie dłużej jednak jak przez 3 miesiące. Specjalne starania mają zapewnić tym ludziom jaknajrychlej pracę.
- Art. 4. Dekret ten nie dotyczy oficerów, urzędników wojskowych, ani obcokrajowców.
- Art. 5. Powierzam Ministrowi Spraw Wojskowych wykonanie tego Dekretu.-

PROJEKT DEKRETU.

W ślad za Dekr. Nr. 2311 z dn. 27 czerwca 1919 r.
/Dz. R. W. 71/ zarządza się

Art. 1.

Z dniem 1 września b. r. obowiązywać będą Armję Gen. Hallera wszystkie przepisy wydane dotychczas dla Wojska Polskiego w kraju a dotyczące wysokości poborów i innych należności pieniężnych jakoteż wysokości racji żywnościowej i furażu.

Z tym dniem zyskują rodziny szeregowych armji Gen. Hallera prawo do zasiłku w myśl ogólnie obowiązujących przepisów.

Art 2

Dotychczasowy system rachunkowości i administracji wojskowej /system rozliczania, kotrołi i temu podob./ oparty na wzorach francuskich, pozostaje narazie niezmieniony a mianowicie aż do czasu gdy wyszkoli się w systemie ogólnie obowiązującym odpowiednia ilość oficerów i podoficerów służby gospodarczej. Zmianę tego systemu zarządzi w odpowiednim czasie M. S. W.

Art 3

Oficerowie i szeregowi armji francuskiej pełniący służbę w armji gen. Hallera zachowują wszystkie prawa, zastrzeżone im umową Rządu Polskiego z Rzędem Francuskim z dnia 15 stycznia 1919 r.

Art-4

Wykonanie powyższego dekretu powierzam Ministrowi Spraw Wojskowych

Dnia 1919 r.

KOMISJA
Przygotowawcza dla
Zjednoczenia W.P., sform.
we Francji z Armją, sform.
w Kraju.
Nr. 27.

PROTOKÓŁ. #5.

1225/91

posiedzenia odbytego w dniu 25 lipca 1919 r. Komisji
Przygotowawczej dla Zjednoczenia W.P., sformowanych we
Francji z Armją sformowaną w Kraju.

OBECNI: Przewodniczący: Ppłk. RYBAK - Szef Dep. I Mob. Org.
Członkowie: Kpt. CHILARSKI Szef Sek. Dep. I
Ppłk. NIENIEWSKI Szef Szt. A.G.H.
Mjr. WIĘCKOWSKI Nacz. Dow. " " Gł. Kwat.
Kpt. KWASNIEWSKI " " Misja Francuzka
Mjr. MARTIN-PREVEL " " " "
Mjr. HALLEZ " " " "
Mjr. MALINOWSKI A.G.H.
Mjr. GORECKI Dep. Gosp.
Mjr. MECNAROWSKI Dep. Wojsk. Prawny
Mjr. KUROWSKI Nacz. Dow.
Ppor. GRABOWSKI Dep. I
Ppor. DĄBROWSKI Dep. Gosp.
Ppor. FÜHRMAN Dep. I

T e k o b r a d .

Mjr. Mecnarowski odczytuje projekt dekretu, opracowany przez
Dep. Wojsk. Prawny w przedmiocie wprowadzenia krajowego sądownictwa
wojskowego w A.G.H.

Po krótkiej dyskusji projekt dekretu cofnięto, celem uskutecz-
nienia poprawki redakcyjnej, z tem, że wróci pod obrady.

Po uskutecznieniu poprawki - Komisja projekt dekretu /zał. 1/
opracowanego przez Dep. Wojsk. Prawny jednomyślnie przyjęła.

Pod obrady wchodzi referat Dep. Spr. Personalnych.

Komisja projekt przekazuje Mjr. Malinowskiemu, celem opracowa-
nia odpowiedniego projektu dekretu.

Na wniosek ppłk. Rybaka, Komisja uchwała, aby we wszystkich
3 dekretach, które zostały przez Komisję opracowane wnieść po-
prawkę w formie nowego artykułu w brzmieniu następującem:

"Dekret ten nie dotyczy 5 dyw. strzelców, pozostającej za krajem".

Wniosek Dowództwa Armji gen. Hallera przedstawiony przez Na-
czelne Dowództwo do nadania nazwy "Kaniowskich Strzelców Kresowych"
odkłada się do traktowania wspólnie - do czasu uregulowania kwestji
numeracji pułków kresowych.

Następne posiedzenie naznaczono na dzień 29 lipca 1919 r.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES

Przewodniczący:

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

92
78

Zat. do pc. AF 5

DEKRET

Naczelnego Wodza w przedmiocie wprowadzenia krajowego sądownictwa wojskowego w Armji gen. Hallera.

Art. 1.

W Armji gen. Hallera wprowadza się wojskowe sądownictwo krajowe w miejsce stosowanego tam dotychczas sądownictwa wedle ustaw francuzkich.

W związku z tem wprowadza się również w tejże Armji obowiązujące przepisy o oficerskich sądach honorowych.

Art. 2.

Aż do wydania jednolitego ustawodawstwa dla polskiego sądownictwa wojskowego stosowa będą kreowane z mocy tego dekretu w Armji gen. Hallera sądy polowe, przystosowane do krajowych warunków, obowiązujące swego czasu w sądach polowych Legionów Polskich karne prawo materialne i formalne, a w szczególności wojskowy kodeks karny z roku 1855 i wojskowa procedura karna z r. 1912.

Formacje Armji gen. Hallera przebywające na obszarze podlegającym jurysdykcji wojskowych sądów stałych Okręgów Generalnych podlegać będą z dniem ogłoszenia tego dekretu również jurysdykcji tychże sądów wedle ustaw i dekretu obecnie w tych sądach obowiązujących.

Art. 3.

Prawa procesualne zwierzchnika sądowego nadaje dowódcom dywizji, przy których będą fungowały odnośne sądy polowe.

Art. 4.

Dekret niniejszy nie dotyczy francuzkich osób wojskowych, które w myśl umowy zawartej między Rządem Polskim a Francuzkim podlegają w sprawach sądownictwa Wojskowej Misji Francuzkiej w Polsce.

Art. 5.

Sądy polowe, fungujące w Armji gen. Hallera na zasadzie niniejszego dekretu mają być kreowane kolejno jaknajrychlej, a najdalej do 1 września. b. r.

Art. 6.

Ministerstwo Spraw Wojskowych postawi Naczelnemu Dowództwu odpowiednią ilość ukwalifikowanych oficerów dla służby sędziowskiej do dyspozycji, zaś Naczelnemu Dowództwu wyda zarządzenie co do kreowania i obsadzenia Sądów Polowych przy dywizjach względnie grupach, pochodzących z Armji gen. Hallera.

Art. 7.

Sprawy wszczęte w Armji gen. Hallera wedle ustaw francuzkich będą doprowadzone do końca wedle tychże ustawowych przepisów.

Art. 8.

Dekret ten nie dotyczy 5 dywizji strzelców, pozostającej poza krajem.